

Bölüm 9

DEĞİŞKEN BİR KAVRAM OLARAK POSTMODERNİZM, SİNEMA VE ANLAM YARATMA İLİŞKİSİ

Ali ÖZTÜRK¹

GİRİŞ

Postmodernizm, 1950'lerde ortaya çıkan, birçok sanat dalını etkilemiş olan, 1980'lerle birlikte sinemada görülmeye başlanan ve 1990'lı yıllarla birlikte daha da kalıcı hale gelmiş bir akım. Modern sonrası ya da modernizmin aşıldığı dönem olarak anlamlandırılan postmodernizm, 2. Dünya Savaşı'ndan günümüze gelen bir dönemi ifade eder. Bu akımın modernizmden ayıran özelliğinin başında, modernizmin sorguladıklarının doğrusal zaman anlayışının ortadan kalkması, zaman kavramının şimdiki zaman içinde var edilmesi, eklektik ve çoğulcu bir sanat anlayışı gelir.

Postmodernizm, gelişen süreçle birlikte sanatın birçok dalını etkilemiştir. Bu sanat dallarından biride yedinci sanat olarak nitelendirilen sinemadır. Bu anlatının sinemada karşılık bulması ise 1980'li yıllarla başlamış ve bu tarihten itibaren bazı film anlatısında çok zamanlılık, metinlerarasılık, pastiş, parçalı kurgu gibi postmodern olarak tanımlanan unsurlarla kendisini göstermiştir. Postmodern sinemanın modernist sinemadan farklılaşarak anlatısını gerçekleştirdiğini belirten Connor'a göre postmodern sinemaya anlatısını belirleyen unsurların başında farklı biçimlerde pastiş ya da tarz çokluğuudur. (Connor, 2001, s. 261) Bu sinema anlatısında pastiş, kişisel öznenen ayrılmanın bir sonucu olarak bireysel üslubun zor bulunması olarak ifade edilir (Jameson, 1990, s. 76).

Pastiş 'in varlığının bireysel öznenin kayboluşu ve bunun formel sonucu olarak, kişisel üslubun giderek zor bulunur olmasından kaynaklandığını söyleyen Jameson'a göre bu durum postmodern sinemayı, geçmişten aldığı motif ve imgelerle yüzeysel ve parçalanmış hikâyeler yoluyla anlatma yoluna itmiştir. Bu durum da modernist üslupların postmodernist kodlar haline gelmesine yol açmıştır. (Jameson, 1990, s. 66-77) Lyotard, üslup ideolojisinin çöküşü ile birlikte postmodernist

¹ Dr. Öğretim Üyesi Ali ÖZTÜRK, İstanbul Ayyansaray Üniversitesi- Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi - Radyo, Televizyon ve Sinema.- aliozturk@ayvansaray.edu..tr

unsuru oluşturmuştur. Bu gerçeklik oluşturulması klasik ve modern sinemadan farklı olarak kişiselliği ve öznenin parçalanması sonucunda hikâyenin kurgusu, içeriği, amaç ve yapısal olarak farklılaşmıştır. Postmodern film anlatısı çözümler sunmak yerine, sosyal yaşantıda var olan cinsellik ve şiddet gibi kavramları olduğu gibi ele alır ve onları sıradanlaştırır. Bu filmlerde gelecek kavramının ortadan kalkmış olması ve geçmişin ise şimdiki zamana aktarılması nedeniyle filmlere özgü bir kurgulama gerçekleştirilir.

KAYNAKLAR

1. Abrams, M.H. (1999). A Glossary of Literary Terms. Heinle&Heinle Thomson Learning, USA.
2. Berman, M., (2004) KatıOlan Her Şey Buharlaşıyor- Modernite Deneyimi, Çeviren:Ümit Altuğ& Bülent Peker, 8. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul.
3. Best S., Kellner D., (1998) Postmodern Teori, Çev. Mehmet Küçük, 1. Basım, Ayrıntı Yayınevi,
4. Bertens, H. (1995) The Idea of the Postmodern: A History, Routledge,London.
5. Burbules, N. C. (1995). Postmodern doubt and philosophy of education. Philosophy of Education.
6. http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-Yearbook/95_docs/burbules.html.
7. Büyükdüvenci, S. ve Öztürk, S. R. (1997). Postmodernizm ve Sinema. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları
8. Boland, H. G. (2005). Whatever happened to postmodernism in higher education? No requiem in the new millennium. The Journal of Higher Education, 76, 121-150
9. Bauman, Z., (2003) Yasa Koyucular ile Yorumcular, Modernite, Postmodernite ve Entelektüeller Üzerine, çev. Kemal Atakay, Metis Kitap, İstanbul
10. Bauman, Z., (2003) Modernlik ve Müphemlik, çev. İsmail Türkmen, Ayrıntı Yayınları, İstanbul
11. Bauman, Z., (2018) Yasa Koyucular ile Yorumcular, Modernite, Postmodernite ve Entelektüeller Üzerine, s. 139; Bauman, Modernlik ve Müphemlik, 5. Basım: Kasım
12. Baudrillard, J., (2005). Anahtar Sözcükler. Ankara: Paragraf Yayınları.
13. Connor, S. (2001). Post-modernist Kültür. (Çev: D. Şahiner). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
14. Chatman, S.(1990). Coming to Terms: The Rhetoric of Narrative in Fiction and Film. London: Cornell University Press.hatman, S. (2009). Öykü ve Söylem. (Çev: Ö. Yaren). Ankara: De Ki Basım Yayım.
15. Daddow, O. J. (2004). The Ideology of Apathy: Historians and Postmodernism. Rethinking History:The Journal of Theory and Practicei, 8(3), 417-437.
16. Esposti C. D. (1998) "Postmodernism in the Cinema", Ed.by. Cristina Degli- Espoti, New York and Oxford, Berghahn Books.
17. Featherstone, M. (2013). Postmodernizm ve Tüketim Kültürü. (Çev: M. Küçük). İstanbul: Ayrıntı Yayınları
18. Fokkema, D. W. (1983). Literary history, modernism, and postmodernizm (The Harvard University Erasmus Lectures, Spring 1983). Philadelphia: Utrecht Publications.
19. Foucault, M., İktidarın Gözü: Seçme Yazılar, çev. Işık Ergüden, Ayrıntı Yayınları, İstanbul
20. Foucault, M., Özne ve İktidar: Seçme Yazılar 2, çev. Işık Ergüden, Ayrıntı Yayınları, İstanbul
21. Jameson, F., (1994) Postmodernizmin ya da Geç Kapitalizmin Mantığı, Postmodernizm, der. Necmi Zeka, Kıyı Yayınları, İstanbul
22. Gioux, H. A. (1988). Border pedagogy in the age of postmodernism. Journal of Education, 170(3), 162-181.

23. Habermas J., (2000) Postmoderniteye Giriş: Bir Dönüm Noktası Olarak Nietzsche”, Modernite versus Postmodernite, der. ve çev. Mehmet Küçük, Vadi Yayınları
24. HASSAN, Ihab (1985). “The Culture of Postmodernism”, Theory, Culture and Society, S. 123-124. s.119- 131.
25. Harvey, D. (1990). The condition of postmodernity: An enquiry into the origins of cultural change. Cambridge: Blackwell.
26. Jameson, F. (1990). Postmodernizm ya da Geç Kapitalizmin Kültürel Mantığı. Dumrul Sabuncuoğlu (Çev.). N. Zeka. (der.), Postmodernizm içinde (ss. 59-116). İstanbul: Kıyı Yayınları
27. Kellner, D., (1998) Douglas Kellner, Postmodern Teori: Eleştirel Soruşturmalara, çev. Mehmet Küçük, Ayrıntı Yayınları, İstanbul
28. Leicester, M. (2000). Post-postmodernism and continuing education. International Journal of Lifelong Education, 19, 73–81.
29. Lyotard, F. (2011). “Postmodernizm Nedir”. Sanat ve Kuram. (Ed: C. Harrison ve P.Wood). İstanbul: Küre Yayınları
30. Lyotard, J. F. (1984). The postmodern condition: A report on knowledge. Minneapolis: The University of Minnesota Press.
31. Watson, Nigel. W.,(2006) “Postmodernizm ve Yaşam Tarzları”, Postmodern Düşüncenin Eleştirel Sözlüğü, çev. Mukadder Erkan, Ali Utku, Babil Yayınları, Ankara
32. Rao, M. M. (2008). Rushdie: Postmodernizm and history. The Icfai University Journal of English Studies, 3, 7-13
33. Rousseau, J.-J. (2010) İnsanlar Arasındaki Eşitsizliğin Kaynağı, çev. Rasih Nuri İleri, Say Yayınları, İstanbul
34. Smith,D., Bauman’ı (1999) Dennis Smith,Zygmunt Bauman Prophet of Postmodernity. Polity Press, Cambridge, 1999, s. 135.
35. Şaylan, G. (2016). Postmodernizm. Ankara: İmge Kitabevi
36. Şentürk, R. (2011). Postmodern Kaos ve Sinema (2. baskı). İstanbul: Avrupa Yakası Yayınları
37. Usher, R. & Edwards, R. (1994). Postmodernizm and education. London: Routledge